

ҚАДЫҚАН

ҚАДЫҚАН

ҚОҢООННОР
БҮБҮАЛАР

ER

Як. 972

САՊԵԼՈՂԱՆ

ԴԱՅԱՆ

ՉՈՒՅՈՒՆՈՐ, ԵՐԵՎԱՆ

Տ. Տ. Տ. Բ. Տ. 1935 թ. Չոկոսկայ

4895.

УСУУТАЛ ТИЕЦИНИМЕ

Барык туңке кырааждарь
 Вьлт вуолан вуружыт,
 Бары сууре-вааждарь
 Вьлаастарьттан уугуурьт.

Сага же тыланан
 Сага уерег ыланан,
 Сулухуран сайдыта—
 Суhal сорук тагьдыта,

Семнеерже тууратын
 Сага вьлаас туурсута,
 Тере суолу ууратан,
 Тиегиниким турсута.

* *

Уеретеесци сонного
 Уксе ваај-тот ыамата;
 Уерен кетер сонного
 Кысса, саһы уоргата.

Eder, сага аагаасьса,
 Вејен истен ејдье!
 Уеретеесци аас-аськ
 Yeskeebitin eter дуо?!

„Вьлјсаһьктаақ кьргьһьга
 Вьлт курдук ҫергејит,

Выйг сага ваһыльга,
Вастын, Тьгын ваар эвти!"

Оруок суордун ылаага:
Оруос сиеме длен тугуй?—
—Тьмпыь sirge ыстаага
Тухакката кущугуй!—

Келтеј кепсеен оруokka
Нуктаан тагъьь вуолара,
Elveq ыылааг soruokka
Sukuoj yereq tuolara.

* *
*

Манна Slipser Кьнаасай
(Вапсыьт вастьд Илдере)
Кигре сылсан, тьлаасай,
Кихи ваһын Илдере...

Манна Вустыг Оруохун
Ваһыльктыг вуолара,
Сага суолга торуохун
Саарыьт уене mustара.

„Сага омук“ иitieqe
„Sergeleeq“ kuruhuok—
Qomunjuustuu idlejeqe
Qomo, qarkь, vuom—mohuok.

„Sergeleeqter“ turaatьн
Setimnere elbeete;

—Njuessa omuk tuoraatn!—
Тыларын ваһа ете.

.Саға омук“ кuluubar
Saantaan warar vuollular,
Sodur suolun wuluuga
Sonun çonnor tuollular.

Klehe aajь wieserge
Klergel, kihl elbir,
Yd̄kyu yēskeen yrduuryger
Ygys „bastaaq“ çejdir.

Бл̄ьг̄ттан туораав̄т
Бс̄сат yd̄kyuleen irer;
Tuoratarын sataав̄т
Oruohun kylye kiirer.

Alta sette kestyyleeq
Өryu turar isplekteeq;
Altan-Sarын kurduktar
„Өlyu sirin“ aar̄yttar.”

Soppuruonap surujuuta
Turar—„Njuesseat̄ms̄ej̄et“,
Suottaaq taptal oonjuuta
Sonun çonun amsaj̄et.

Ман̄ьк суолга tardaас̄ь
Маан̄ь, „bastaaq“—ваaj өtte;
(Bast̄ьnarын kywас̄ь
Banç̄et̄ ḡnan kerd̄ettel)

Eder kyyhy qam̄ьj̄ь,
It̄il ettyn qam̄ ьj̄ь—
Erien c̄er̄e uottara,
Erel, t̄req uoqtara;

* *
*

Ceḡten er̄et qomsomuol
Teriltete yēskeenç̄in,
Siç̄in, waaj̄d̄ь qolus suol
Silger uokkun t̄reetin!

Menie kȳeçer qartar̄w̄t,
Mes̄een „emin“ amsaj̄et
Bedik w̄ihin accatan,
It̄tin saça ьс̄с̄at̄!

C̄ьsqaan-k̄ь̄daat k̄ynnerge
S̄ь̄ska ь̄tan c̄ь̄k̄tan,
S̄ь̄stan sieher ȳennergin
C̄ь̄w̄ь̄qatt̄ь̄ c̄ь̄k̄gan!

S̄ь̄t̄ь̄ qaraq ker, w̄il, er—
S̄ь̄nd̄ь̄s uokkun, sergeç̄q̄in!
S̄ь̄sraç̄ uola Kȳegelep, *)
S̄ь̄stan, sataan kiirbek̄kin!

* *
*

Dirin yoreq baitata
Tieqinikim et ere:
Töhe kihin byteren,
Telön sьrdьk vuolvuta ?!

Qomunjaustuu itennin
Qomullusat qotoju,
Uottaq тьль etennin
Uhammьtьq qotooju!

Bejeң ippit Ujsaanьq —
Bejeqin iter, —tutaaq,
Kilveј yoreq kicq aabьn
Kilren ahar qohunnaaq!

Ostuoruja kien ihin
Oqossuhar qon ihin
Ercim tatim yleait
Bьssьdnagьn kuyrdeait!

Kelin, kerir suol erge
Kyne aasta, kenjnьyerdьn!
Keler kenir kynnerge
Kestөөq sirten qol yerdьn!

Irim oonjnuur taas qalqan,
Isker itil seterdin!

Ippit uolun-**Caqьlqan**
Ili bataan byterdim.

1932—35 n.n.

*) Kulaak uola

BOQUOKKA

Kuhaqan oloqtoq qonnoqum
Erde emeqtijeqit,

elween!

Kuljtuurunajdyk ologun!

Erdik dajvaan,

yleleen!

Sessijellisme kerdyyre

bu kyn:

Uot qaraq,

bolguo БУССЫП;

Tulujaŕ duo tutar kyuskyn

Ukulaat uoburuccun?!

Selleen erer sellik,

tiip

Seneen keeherin sььha!

Seren

sergeq kelektiip

Ergijie erge sььha!

Kyyrer ylen araastaaq:

Kyysker keme—ььraas saanjnyk,

Araas askььп ььraastaa,

ььraas uola—

udaagььnjnyk!

Qomsomuol qotuu suolun

Eңerdes eder,

emeen!

Kuljtuurunaj suolun!

Erdik dajvaan,

yleleen!

1934 sььl.

Diriŋ yereq baitata
Tieqiniŋim et ere:
Töhe kiliŋ ayteren,
Telen sardıŋk suolbata, ?!

Qomunjuustuu itenŋin
Qomulluzat qotoju,
Uottaŋq tьbь etenŋin
Uhammьtьn qotooju!

Bejeŋ iŋpit Ujvaanьn —
Bejeŋin liter, — tutaŋq,
Kilbej yereq kileŋ aanьn
Kilren ahar qohunnaŋq!

Ostuoruja kien ihin
Oqossuŋar qon ihin
Ercim tetim yleŋit
Вьссьдпагьн куурдеŋit!

Kelin, kerir suol-erge
Kyne aasta, keŋjnjuerdyŋ!
Keler keŋlir kynnerge
Keŋtөөq sirten qol yerdyn!

Irim oorjnjuur taas qalqan,
Isker itil seterdin!

Iŋpit uolun-**Caqьlqan**
Ilil bataan byterdim.

BOQUOKKA

Kuhaqan oloqtoq qonqorum
Erde emeqtijeqit,   elseen!
Kuljtuurunajdyk olorun!
Erdik dajbaan,   yleleen!
Sesziellisme kerdyyre
  vu кyр:
Uot qaraq,   bolguo вьссьд;
Tulujaar duo tutar kyyskyn
Ukuaat uoburuccuq?!.
Selleen erer sellik,   tiip
Seneen keeherin sььha!
Seren   sergeq kelektiip
Ergijle erge sььha!
Kyurer yien araastaaq:
Kyysker keme—ьraas saanjnyk,
Araas askьn ьraastaa,
Braas uola—   udaarьnjnyk!
Qomsomuol qotuu suolun
Eңerdes eder,   emeen!
Kuljtuurunaj suolun!
Erdik dajbaan,   yleleen!

1934 ььl.

MIN

Uoqtaaq_ule vьhьgar
 Oqo saasrьn saпьvьп,
 Uostan aasrьt uьugar
 Oгduk saasrьn_апьvьп

Вапсьт ајмьг вьльгар
 Sette saastaaq uol etim;
 Aja, kiris vьalьgar
 Serli sierin vlerim.

Ыјсаа—кьһы увајьт
 Ыксаан ьжа варвьтп,
 Min—mas саасар ватаһьт
 Yөгvettneen qaalвьтьт.

Taqsar buruo suoq_vuolta
 Kuonta-kiries ihiger,
 Tastьq balьt soduom'an
 Kuopput_alaas sihьger.

Synken cieler kuraanaq
 Syrdeeq-kepteeq qaaltara,
 Araj argьar uogaannaaq,
 Aјьr tuman_aalsara.

Birde, iin cielerten
 Buruo orguьbutugar,

Biler baqa berdliten,
Suruu-iste barvyppar:

Өргөз кьһыл оннугар
Өстөөктөрө келсitter,
Түрдөү лаңга сонноругар
Үгүң таңас ишбitter.

Өрөкөссүн S. менчик
Өрө көрөйт, saa түрпүт,
Баардаақ бардам баај. екеј,
Банчыт суолун тутуспүт;

Уулусзанап кuruутун
„Угаа“ ьһь елвөқien!
„Uljaan Lienjin uruutun
Umsarbaqtaan ihin“ dien.

Антақ-беттеқ вуолвакка
Ақам тьвақа сазрьта,
Алар ььһа цөгукка
Ајдаан ььһа аазрьта;

Кинилн ьирге млю, емие,
Кiris сьасар сьавььһь,
Кьргьһьһаақ ьһ егien
Кьрьты an аазрьтым.

Бтьк kibi — Маабькај
Бьһь емие ьььта,
Бьтьк ььрға-Вааська
Бһььг алгььг вуолвута.

„Sokuon“ — mlere erieqsit
Sonno mligin tardara,
„Sokkoloq“ dien emeeqsin
Sosuukka aqalara.

Eliglenteј ақавьт
Eneliје sietere,
(„Кьга үөннер“ вақавьт
Кьһьл, кунду as etc!)

Банпнък ьлақ қамьјан
Бһььг-оопнпнуур ваһьјан,
Ақгаа алар дајдьга
Агајсьјан қаалььга,

„Маңқальавьт“ мақьғаап
Миңқалларьһь ьһара,
Күгуук, үеген ваһьлаап
Угүјталььг вуолара...

Сьььһамтһьп сьььсаргьп
Сььһа тақсап қаалага,
Сьтһьт ьүтеј ььһаргьп
Сььһан _ustan вааттара..

Үегеј ьһан улуһујен
Үеген-кетен ispitim,
Билен-uges yhyjen
Біјенпеге килгәитим...

Тьвақа „Кьһьл Кивикке“
Тьаль тььга вагарвьт,

Kынтај akka sellikke
Кыҕыллатаҥ ааһарыт;

Serge sugas oskuola
Sierteheemmit sьljьarыt...
Saaskь itii saqьla
Saatь, satьь vararыt.

Uottan suolbut unuoq, kyl
Qolquostarga qos uuran,
Uostan syppeet uoqtaryq kyuy!
Qonuu vaajьa qostuura...

Laabar тьатыҥ вььььнан
Laaqьььнан kehьrыt,
Lavykca myet sьььnan
Laadannana kehьrыt...

Berigiesteeq yreqi
Bieregiger tikserыt,
Beilittike yoreqin
Besiedetin isterыt..

Sajdar sьььm, sanaaq,
Uraannьmmьt kerehьs,
Sьrdьk sьььь тыьььnaaq,
Lukaа Mikiiperevьs.

Kere kekke aijenjier
Mijin ilten ispitin,
Kelektipteen sergejer
Minjnijeghin ispitim.

Qaannaaq uottaaq qaaltьstaaq
Qalyq kekke turvurput,
Qallaan, illir kustuktaaқ
Qallьььgar yummurput.

1933 - 34. № 5

QOMSOMUOLUS UJBAANCЫK

Yereq uola çonugar
Yereq eter vuolara,
Qolbohuk-qolquos suolugar
Qohoonoro tuolara.

„Sana keskil“ dien aattaaq
Sandaar artьal turbuta,
Oloq soluur ajqallaaq
Uhun suolua tupputa.

* * *

Варь келер çampaanjnja
Вастьдпара vuollular,
Куустееq yle majdaantьn
Кулуystere turdular.

Qoquora suga qaalaagtaan
Кьрсь vuluuk tellmnetar,
Тьлтрь qonuu tunaaran
Тьгаaktardaaq ejmeljer.

Tastьn ballar kerdьler,
Taja, sьssa kiirdiler,
Tuhunan artьal ajdьlar,
Turuguran vardьlar.

Qotoj, qossun uol Ujbaan
Qonuk aajь qatьlaan,
Qoto soloon tyspyte,
Qolquos ajan ispite...

1931 s.l.

ТААРЪМТА

Ар талъ тарталъ
 Таңара туттубут,
 Ақтылқан уоқуттан
 Аңара ордубут,
 Njurguhun веjeleeq
 Njukulaj оqовут
 Yletin ytejsit,
 Ygystyk surujaut.

Мапаавъ, санаавъ,
 Маар тьаqa таqsъвъ,
 Ёксаавъ, ьшаавъ,
 Ёгъньн ьстаавъ,
 Bokujan оloron
 Bokuojun bulummut,
 Blok-Nuotun oronon
 Bu kurduk qohujbut:

Маарраqа

„Kerъytym inniger
 Kyerejer kyunnerim,

Bilaitim inniger
Bilr bilge bievejim
Maanblaag varaakkam
Maappalbyr varaqsan,
Syreqtiin dolgujan,
Syhyeqtuun vokujan,

Kieheenqi kemnerge
Kelergin ketehen,
Uhunuur tyunneri
Utujvat vuolarym...
Kemystuug njuurdargyn
Kerbeteg kyunnerber
Ahaabyt astarym
Amtanyn vilbekke,

Taapbyyt tanahym
Talytyyn umnaaqtaan,
Sanaakkam sarvyllan
Sanjnija sylsavyn.
Maanblaag varaakkam,
Maappalbyr varaqsan,
Manjnija miceere
Malvardaan keleerij!

Sessyjvyn segerin
Syllyrym tylygar
Uosrunuun usajan
Uostavyn, uullavyn,
Doqogvyn tohujan
Dolgujuum colugar
Duohunas ylevin
Doluojun umnavyn...

Uhaagar yhyvyn
Ol miceer tyunneri,
Kbys kyntaj doqorum
Kbys-tyrym taptalyn?!.
En innin dieqteemmin
Erejge varvatyam?!.
Unjnuktaaq yletten
Uhullan qalvatyam?!.
Uhaagar yhyvyn

Qotojum inne dien
Qomsomuol ihitten,
Sytjvut aatyan
Sbys kurduk kerpetyem?!...
Anahym inne dien
Erien yt elektir
Aljarqaj aanygar
Egillen kiirvatiem?!..

Taptalga—aan dojdu
Tardhar tutaaga!
Taptalga—son serge
Taptallar byaaga!
Maanblaag varaakkam,
Maappalbyr varaqsan,
Manjnija, miceere
Malvardaan keleerij“!!!.

*
* *

Mannыk naar surugun
Maаррата аһарыт,
Таваарыс uolugar
Таһааран ааqtарыт,
Eriller erejdeeq
Erel тлl surujaut,
Eviitin teviitin
Elekteen qohujaut:

Ыстараанна

„Ыльj ere, Ыстараан,
Ыsnakuomaj doqorum,
Ыльгьн атаһым tuojuutun
Ырътаңды, сыпалаа!
Kuola—uolun tujara
Kuolu тыла eiveqien!
Egelgeleeq qohoono
Erdeeq ehy erejer..

Kuysteeq ytye тыллара
Kylar kyny сыrdatar,
Eder qaаңа kiireeqteen
Egelgeni ejdeter..
Maарра maqan sireje
Ygys çonu yerder ee...
Maарра qara qaraqa
Ygeleri ykseter!..

Duuhalarын тupputtar
Dujlellehen siehimen!..“

*
* *

—Maqan iliis kenniger
Maарра ili vattaавыт.
Tuoq sanaa, tuoq tolkuj
Tuolbutaj, qa'ыtaj?!.
Ыстараан, en qo'kuj!
Ыксаама, авыtaj!

Qol-vuutun, senietin,
Qomsomuol villetin
Tartaiga tartajыт,
Takьппаан qartajыт,
Malvardьыг Maарраqa,
Manсьыттаaq uolugar
Kynyuleen elyme!
Kuys yle kylymnen!

Bu kyn duo, eдер uol
Bukkullan qaalara,
Bu kyn duo, estөөqqa
Keme-kuys vuolara?!?!.

1933 сыl.

QOMSOMUOL ETEREETE

(На мотив: „По долинам и по вгорьям“)

Yuner kuusteeq
Ygys ысат,
Yle, yereq vьhьgar,
Өsteeq vaajь,
Yөmer vьсат
Vьhьtьn yeret, vьhaar!

Qotor - кьajar
Qollooq yereq
Qomsomuol etereete,
Qotoj qooduot,
Cиn yeryjeq,
Çonnoru iteleete;

Barь dojdu sьrajьttan
Battьlar
Baaj oloqun,
Seviet sirderiger ьttan
Serilleeter - oqsuoqun!

Seviet oloq
Sistlemete—
Sessijellisme seterdin!
Кьhьl aarmьja
Kekkete
Кьajьь kyөnyн telejdin

Kini toluga vьhigl
Kieң sirge dolgujavьt,
Kimilleeq kemңe
Tihigl
Cideten darvьjьaqрьt!

1933 s.

ALBAS

Tugun uovuskaj Ajaan
 Tujgun dievit sьgььtьn
 Tugun sьnpalaaʔ, ьjaan
 Tuujar sьalьn ьgьtьn!

Alьn qaraq kьr, ьppaj!
 Alьan - Ajaan alьn aat.
 Ujvanьar Borukuoraj
 Urukkuu, ɕiɕe vuolvaat?!

Ajaan, aqan kim dienij?
 Bilьekkin duo? Min toqo
 Ajdaarvakka kistlemij?!.
 „Bil“, „kьr“, „seger“, ossoqo!

Astaaq ьjaan naaq „icci“
 Sergien, kyelyn nelepplit,
 „Mastaaq“ kyelyn kericeel
 Sette syys tuunu simpit,

Sьl aajь ergien gьnan,
 Sьttaaq sьma atььlaan,
 Sьvaj syehy oqorvut,
 Suota suoq vajьvьt, topput,

ьraaq taqda sirderten
 Kьlaan tyuleeq qamььvьt,
 Milles-tavaar ergiten
 Kьlaat tьььn qam ьvьt,

Qamnasььta - kulutun
 Qaannaq-uunan ьtarpьt,
 Өhөq isteeq uluu tььn
 Өleksej kulaak evit.

Аагаасеба, иһит еге
Ажаан - кулаак саавьтэн.
Ergiten yste ere
Eten vierim—таавьгэн:

Emp yereqer—Çokuuskaj
Kuoratьgar oьylajan,
Saajka тарпыт kимij? Таај!
Saralaan etter: Ajaan!

Allan allar ieniger
Анаан ьтар соноро,
Suntaar кьјаар киедгег
Suptu sineen ordoro:

Kujaas! Eder uol ьтар,
Сьтјан тогтор ьлаан.
Kulaak yene кьһьтар.
Сьһьһьрт kимij?—Ажаан!

Qorqojon, sahan килрбит,
Qomsomuol KIIM-in illbit,
Kirdieqtii yempyt сьсаан
Kимij?—Ujvanьar Ajaan!

Tastьn керуңе Ажаан
Bastьn kihі, кьнтајан!
Erien isteeq kylieen,
Eremmet vuolun, seneen!

Qarmaansьk kestyutyger
Qaaltьs keter— „vet seger“!
Sleber uorar tardьaqtaaq.
Sin innik vuolar kulaaq!

Tuguniovuskaj Ajaan
Tujgun dievit сьгьтэн,
Tugun сьаналаан ьјаан,
Tuijar сьальн ьгьтэн!

19:3 8.

QOMSOMUOL SYREQJE

(„Комсомольское сердце“)

Oi ьгааq yreqqe telen kyndeerlita,
 Өлөн qallaanna im umullara...
 Суус едер ваьастааq Буьуonnaj seriite
 Өстөөqy cинcлje attanara...

Kinner ispittere, tyyn yehe cuumpuga
 Kien Ukuraajna killem qonuutunan,
 Emiske konyске, saa uoha, cuumpura
 Ejmenneete, вьнcььт кьэje turan..

Qassa suoq etereet qatьsta өstөөqtyyn,
 Qasaran turda qaannaaq oqsuhuu!.
 Eder uolu ɵrej ɵrljde. ɵhɵq tyyn,
 Erde qomsomuol syreqer suohuu..

Kьɵq okko oqutta... Doqor atьn serge.
 Araqas qaraqьn argььj... simpit:
 —Turaqas at minem, doqorbor sehergee,
 Kulut ihin ɵ ɵn clestemmippin.—

Oi ьгааq yreqqe uottar meltyyllere,
 Qallaan kiener saharqa sandaards:
 Aqььjaq aqьaannaaq Буьуonnaj ɵryle
 Кььгььs tolonuttan tɵnnen zaida...

1984 s.

KЫТАЈ ВІЈЕНІЕРЕ

(Ө. Saaraptan).

Kuruutun istere

оқо кытай Су-Лилл

Kini kurduk кыра оқолортон:

Sanqaaj, Pieklin kuorattar kelin attyleria
Aaspyt genne

syysce toloonnorton

Въһа тыheet, kyn kilrer siriger

Въһаар туппур кенул дојду келер.

Kinilgerge, onnooqor,

kulut sor meljst,

Kinileri tahjvat Aangylsaaan;

Kiniler oqoloro

kenyl uotun telejst

Вълацьмар Влцьска uruu... qaan...

Въһе ете Су-Лилл, ол kihleqe kini

Браацьһан да uruuta villvete...

O, vaara vuollar da, vet uruu, vet kihil

Ostuolga iriis vaarvuoluo ete...

Vaar vuoluo ete: kynyn aajь evlet,

Vaar vuoluo ete: vahylkpyt sevlet,

(Kini viler sevlet dien tugun,

Kilvejer Maskьva dien tugun)

Uolun Cu-Lilni aqata uhugunnarda:

—Ojon tur! Saa тьһьһн istivekkin due?!...

Sanqaaj turda! Bytyn кытай turda

O, suhuuga! Uulussa kiene tuoluor,

Saamьlahan кьһнлжьар дьль turda!—

Bygyn Cu-Lilni ulaqan uvaja

Sьvuotugar emie varvata;

Bytyn kuorat njirgьjde uotunan umaja,

Olvuor tahyttan kim ere ыһтаата:
„16 сааз туғарь Аангыльсаанна
Кудун аажь ylelieqpit sucqa!
Sucq mieste, omuk vaaja-qарьтаалга,
Kurgyem kyys es kinilerge turuoqa!
Nuucca ylehte vһigi vьraарьт!“

Biriteenjesteri, Boronsuustarь
Bihigi tiejverpit, aqalvarьт!

—Kulut ajmaqa iljcer vьlaaqtarь.
Cu-Liin tynnygunen, suuryunen tevinne,
Cie sarajьttan oqolor kereller,
Kim oloruoj, vu suolu vilimne?!
Kьrьbsattan tyhyn, oqolor!!!.

Bihigi kьralarvьт, ol tuoq vuoluoj?!
Bejevьt etereepit serge turuj!
Turdular, vardьlar. Teңde tyher атаq.
Cu-Liin vьraaqьtьnan oңordo vьlaaq.
Ontukatьttan uot tellar kilvejdlar:

Bьcьbьs siene vuoluoqpутun vaqaravьт!
Ordon tiljieqpit kenyl dojdu siriger!
Oqsahuuttan tollon turvarьт!

Utarь ehyene kurvuuluu turvuta,
Utarь Bosuolskaj kьvartaal kelbite.
Bир kиhi erpите: kim vaarьj onno ьтbьaq.
Biriteenjje vьlaaqьn suullarьaq?!
Etieqsit qaraqar eremmet vьhьbьlaaq,
Tиңneeqer tyrgennik Cu-Liin ьтbьna,
Qарsaqaj illititen urukku vьlaaq
Qарsьjda, vьraaqьta vьjanna.
Satarьbьr saңanan njirgijde—**uraa!**
Sanqaaј anьgar kiriejser turara.
Uol tyhyen innine vuuljьlar
Uhuordaaq kereniiske saajьlar.
Cuskuutuur vuuljьsa tyet ettьtten kuhujda,
Cu-Liin iedehe qaanьnan uhunna;
Ыһтаата yeheneј kьhьl vьlaaqьт:
Bьcьbьs siene vuoluoqpутun vaqaravьт!

Cu-Liin erejdeeq... Cu-Liin qoruoj dien
btastьlar oqolor keriesteen...
Cu-Liin elle... Cu-Liin elle..
Isteqlen, Sanqaaј, isteqlen, Pieklin,
Isteqlen, syys qonuu unuor ette,
Kyn varan taalalaan sanjnьjar sirin
Kenylun tuttarvьт kьkete?!
Kerəqьt iedehe qaanьnan suyrerin?!

1934 s.

ӨРYS ESTИITE

Qalat uutun kyybyger
 Kujaas sajn ergljde,
 Qalьsqannaaq suuryge
 Sajva mastan erdljde.

Көqөqөр вьгаан сарqаалаан
 Кестер дуолу иллеете;
 Аламь куммьт арqаалаан
 Алгь сэруун сирилеете.

Borukuot, motuor—kyyse septer
 Buruluu тьнар vuollular,
 Kultuk килер simsenner
 Kultaljeьha turdular.

Suune ськкьуер borukuot
 Suuryk сьqqа vuolquta
 Барьаң. Туунун voruk, uot
 Baarsalargьн vuryutyel

Dajdьң керduyr таваарьн
 Tahan, dajan talaaran,
 Suune ськкьуер borukuot
 Suuryk кьуьһьн суује куот!

*
 **

Kiirer kummyt кььһььта
 Kere ськти кьөреjer,
 Сөңке итир вььта
 Сьрген оонjnjuu tetereг.

Bierek yrdyn ieninea
Bary-kelli ajmanar,
Bieres teven erdinen
Bhyj siekke anjynar.

Өгүс тајда ваһыттан
Өппөн-айлан турбут уу,
Улуу мууһа вьһыттан
Уулзат кььмақ тургуутан,

Qalyan kyyhe qat sьssar.
Qaraq ьlar mendeere
Qavьa dolgun qatьssar—
Qalaan doјdu kyndeerer,

Qallaan kьrsьn kьrьja
Qaastar dajan varallar,
Tььmьrь kyөнyn tahьja
Tььraaqьlar aahallar.

Qassar kyusteeq qalat uu
Qantan ьllan vu kьstyn?!..
Qassa suoqtuk oqsuhuu
Qaannaaq сььn ejdөttyn?!

* *
*

Braaq агь вьһыттан
Doruoр saalar ьahььllar,
Braas salgьn вьһыттан
Dorqoonnuran ьhьllar.

Duolan doqsun motuok uu
Dolgunnura өsiller..
Buoјun tutuu, kyys kutuu
Buoјullarьn kim ьler?!

Tiirli tirli sobuotun
Illi ьgan kilette;
Syysce cletten noruotun
Suuren ьlan syekette.

Muustaaq muora kььььn
Salgььr—tavaar ьksьlaat
Muoјur vuorun ьььtan,
Saraјьgar ьksalaat,

Vaallarynan varьlaan
Vary ettyn sukkuјda,
Talaan ьlar vараalaan
Tavaar сaahьk vukkuјda.

Kippe taqas сuoqaran
Kippe сejdin oqьunna,
Kilrer суугук иoquran
Kilre septilin uhuuna.

Seviedtsej ce kelen
Bтаан - ьһьтаан ejmette,
(Sette qonno sereten
Bjaaq keeltin sievite!)?

Qas syys ьһььса, mөlyjьyn
Buolla qalat ьһььsa?!

Qahstaa vaqar ɔryhyjuɔ.
Buordaaq motuck aahbaqa?!

Sarajdara kesteller
„Sana kuorat“ ɔlelere,
Qastara da, „kestyler“
Qalqa muustan ytteren...

Kɔrdal yrduger ɔnaqtar
Sajha maqɔgɔɔ qaallyar,
Kɔgɔɔ, ɔlyu alɔaqqaj
Satalanan turdular ..

* *
*

Araaɔɔjtan aɔyllan
Araas ɔjaaq taqɔsta:
—Qomsomuollar qamyllan
Turun!—etereet suoqusta.

Adaam, leve vuolvataq
Aɔgɔgɔɔ kuys turar,
Adaamɔskaɔ uot qaraq
Aɔpɔɔ tɔla duorajar:

—Kɔmyel kyyhe kyhejde,
Kɔny oqson turuɔqun!—
Kɔnyl kyne kyerejde,
Kɔrde ɔssat suor uoqun.

Yiyskenneeɔ ys yɔske,
Ylien keler teɔyurɔe,
ɔryu sɔstan qam sɔppɔt
ɔrys muuhun dagdarɔt.

Modun vuorga anɔjɔyllan
Muɔurdara turdular,
Muustar mustan ɔgɔyllan
M.huck toruor vuollular.

Qaja veran ylluvyt
Qara uuta qalɔjda,
Buɔjun tɔreq ɔtɔejayt
Buoru toqo silgejde.

Adaamɔskaɔ sirɔitteeɔ
Aɔɔjaqɔɔm, qomsomuol,
Kɔlaɔn ɔhɔɔ ɔstaal vɔlleɔq,
Kɔbaqtaaq kyuusteeɔ. qossun vuol!

ɔksal tutuu vaagɔnan
ɔskɔlaakka kelɔler,
Uhuu dolgun vaalɔnan
Sukkuɔjarɔn tellɔler.

Kɔrpe taɔas suumnaɔɔ
Kɔrre taqsa taɔtylar,
Suune qasɔhɔk, uɔlarɔn
Suurduvutyunen syktyler.

Sukuɔj ɔahal soruttan
Sudaagɔstɔɔa uɔe—vu..
Suptu sanaan, tɔgɔttan
Suuqqaj tutuu, subutau!

Betteq kuohaaq muuñan
Berillit - kьstammьt
Beremene butullan,
Bierek sььrtan ьstammьt.

Eder cegien etereet
Berigiehin vьtereet,
Erdeeq kyyhe ergijde,
Beremene berijde.

Uunu kehen, vьa tihen
Uunar ilii tuhunna,
Bksal sьalьn sitihen
Bьa tojuk uhunna.

Qalqa muustar qajdannar
Qargь voruok qalbarьjda,
Attaaq kьcьmaq ajmanna,
Antaq ustan njirgijde.

Suraa curaa kyeq muustar
Sььrga ьttan sьttьlar,
Suhal tyrgennik uostan,
Sььdamсьььt uu-uolar.

Borukuottuun, vaarsalьn
Vuoru uovan turdular,
Qojuutaqa vaar malьn
Qostoon accattьlar.

Etereerpit erdijen
Qavaraannьk ьььna,
Ili ьts cerdijen
Qavaq uulaaq qavьььna.

„Qaalььs“ vorokuot qahьtaan,
Qanaat vьksuur ььььna,
Qomsomuollar qos ьlan,
Qolus vaarsa sььььna.

Utujbataq ys qonno...
Olukuluur uu qaajda...
Vajьas kьtaat, ol onno
Valьn yle tuhaajda !

Kelohunneeq uor qaannaq,
Keqyreevet aqsaannaq,
Kьvahььlaaq yleleeq
Kьlaan kььь etereet!

Baaraј evir aјьqа
Balaj vahaan kьaqьgar
Baskьn vieren turvakka
Bahььvььь, kьcььga!

Өrys kyane kənətə
Braastanna cirainne;
Өrespyuvylyke kəletə
Braaq sirge erdinne..

Tavaar tahan talaagar
Tajqa seve ьhьььna,
Saqa sire, uhaagar
Sargь suola ahьььna!

1933 s.

КЪНЪЛ ААРМЪЈА ЪРЪАТА

Uot oqsuhuu-kьrgьhьь ьllarga,
Baajdarь kьaqtarьп ьlarga,
Bilr timardej uoqunan dajьprrьt,
Bazzavьk aarmьja kьajьprrьt.

Bihigi ailevit
Kim, tuoq innlger
Sille serilge klirerln!
Keler kicimneeq
Tlheq ьsььga
Timir oqsuu aieren
Baajь tьpnerieqril!

Duol dojdubut—sojuusput yunyuьte
Kuys ьergen tieqlnlke tutavьt,
Baaj ьaat ььttaaq tergenneeq serilьin
Baqtatar ьjekterln vulavьt,

Qos ььata

Sessijellskej oloqo куугевит.
Seterer uoqtaravьt kььпjajallar,
Baaj ььatьgar qarvььп kьrьayt,
Sojuusput yrdukyk dьavajar.

Qos ььata.

1932 s.

KEMINTIERIN

(На мотив: „КОМИНТЕРН“)

Имеq vuolla erge, eiveq eñerderge
Өрөвэлууssyje etne njirgijer.

Вагъs ваqата вагънь qаррытън,
Battal ајаqып qазыпап аррытън,
Battаммыт ајмаqа, вејен ваqтаъан!

Ваај seriltin soro battаммытъ suoruo,
Kyөл, муора, акъјаан вељуeq qaан qалъјан.

Tymys, ykteige yteller ylehit,
Tyllen turaңың konylgyn kyndelit
Tyllen, къајан, кеңуі notun kyndelit!

Serge yuner kyurer sezsiјellismeqe
Davaјar inniger dalaј kyys tyllыeqe!

Sovuot sotoru : тыннык ordoотuo,
Collooq oloqu ylehit oloqtuo,
Sor suola-qарысаі oloq sotulluo!!!

1933 s.

BARTYSAAN AQTBYTA

Bartysaan ʔ uvaɣɣm
Sanbyɣɣn min vullum,
Barɣarvlt surugun
Saɣardaɣ uɣullum.

Iheqteeq irilpime
Iillirin erejime,
Doqorun aqɣɣɣn
Bu manna aaqɣaɣɣ!

Ereji ʔ ieninen
Erijsen melippit
Istinqir keriehin
Istiqqer killerebit.

*

Ustuvut uonca sɣl
Uɣuorgu ettyger,
Uɣordaɣ vaaj ʔ jmaqa
Oqorvut, terijit,

Umsalqan serilitin
Utarɣ oqsuhan,
Umsuvut doqotoor,
Uluukkan suquttar!

Eppikkit ehigi
Lienjimmit keriehin
Etiries toloror
Ereilleeq tyllarɣ:

„Savieskej vɣlaahɣ
Siteri kemyskeen,
Serilge kiirille.
Sillienen kvajylyɣ!!!

Qaaryannaɣ vɣlaahɣ
Qaɣatar tuhugar
Qara qaan toqtorun
Qarɣɣɣɣɣɣ sanaa suuq!

Sorgulaɣ oloqu
solohor tuhugar
Suon unuq tostoro
Suota suuq vuoluqtaaq!”

Cerdemmit illit,
Qevirdæq saraavɣt,
Etiries etere:
—Ehieqpit vaɣɣdarɣ!—

„Къһыһыгъ дааннарвът
Къјаарар қалааңа
Къһар кун вьлаақъ
Кътардыа, кьватъа!“

Comoorko, Lukaaska
Doqorduu vuolammът,
Sottojduun, Ogduunnuun
Sor suolun suuharvът...

Oi çajdaaq seriitten
Hnnene sьtaqът,
Onorant çьalaqът
Inninen dazajda!

Urusqal uңuoqqut
Qomuuna suolugar
Oqtuvat çuolkany
Uhunnuk turuorda!

Qa'ьjвът дааннарвът
Artьalвът aartьgar
Qatannьk qatanna:
Aqтьlqan aat vuolla!

Serieskej Sojuusput
Stilte elveete,
Siemeq vaaj ajmaqьn
Silihьn siңnerde!

Uhunnuk utujun!
Urujdaaq oloqu
Terijьit yeryuvьt
Tireqьn umnusat!

Ehigi kerieskit
Kenneki ьccakka
Keneten kersenie!
Kerseeni kiergetie!

Biligьn bihigi
Bige тьl vierevit,
Ehigi umsubut
Erdeeq aakkьтьnan:

Kim kimi къјагарьн
Кътаанақ сапаанан
Къажььнан вьһааран
Кълааһь eherge!

Uluukkan vuojuttar!
Umsubut suolgutun
Umnusat vuoluoqqut,
Urujdaan aqтьaqrьt!

1932 з.

ВЪНАМЪТ

Qaqsat serii sipsiirin
 Ыттаqqa—Ыксаан
 Qaana qamzъ kepsiire
 Кысаqas vartъsaan.

Кѳѳе кулут сылсаммън
 Кѳѳѳе ыгаръм,
 Кѳлѳхуммун сietemmin
 Кѳулу саньырым...

Syrdeeq зѳтъ uol Кыссаан—
 Тарталлаq доqорvut,
 Syten qaalaat-vartъsaan—
 Тартарvat uot vuolvut.

Онно... emie ваqаран
 Вагарды саньатъм..
 Оqонohoj ваaj, туран,
 Ванъыкка тьлаатън!

Sivikileen ihittim,
 Silvik tyyn ыergejdim,
 Siviligin da sittin!
 Sinim viir... s'n tejdin...

—Innin qotu kuot-diire...
 Im taalan sirdiire...
 Irim iirer kyeq iire
 Irdelten kistiire...

* *
 *

Seki yrdyn segette,
 Serennim... oo, Кыссаан!

Serge istim da ettim:
„Seger min,.. bartysaan...“

Iti kynten silbitim
Totim kuys kyreqin,
Iti kenyl ilgetin
Terijser tireqi..

* *

Araanjys vuolan, vlrde,
Bançыkka tyvestim ..
Araas vaaj, ыt çevirder
Baqardar tevistin!

Tuoqqa, qajtaq oqsuhan
Tugvurpın vlevin...
Өsteeq yehyn voqsuhan
Өlerber yerevin!

Иstibit sor verde..
Өllum dil sanaatъm.
Иlim ime vilderde
Belyeq qaan çuraatъn.

Tyehum, keqsum ыaljçarъan!
Tyet ettym ыvajar..
Ыnsъk ылаaq ыar ыъam
Turgmeqe tarqanar.

—Kъhыl simlet tur!--diennen
Өrgehen kil diler,
Kъhajaanar, idleenner,
Өlererge tijdiler!

Ыrahaaj kъhыl dojdum!
Bu elen.. demottum..
Taramъn tula ojdum,
Tuujullan oquttum..

Tumanpaaq seril tyhen
Duogaanъ dielitte,
Tujmaaran vараn ihen
„Uraanъ“ ihittim..

Өjenen olorovin,—
Өjdenen kelvitim—
Kъhыl vajъaz doqorum
Kъhammъt, en, etiъ!..

Kъhыl kuys kъajan ыan,
Qaraqryn kевyutum...
Kinleqe тъmmъn uuran
Qahan da... kemyskyem!!!

Eder Ellej tojuga
Kыrçыk vaara „Ys ыstъk“!

* *

Erdeeqtik ojon turda
Kыrçaqas vassavъk.

1933 s.

М Ш Е Н И Е

(Nikiitinten.)

Sataraan turda
Sata tьal, sьmььr,
Cunkujvut ojuur
Kuоqаqпаan ьтььr.

Qallaаqпа vьlьt
Qaraaran vaqar,
Soroq tuyn, sьt,
Suordaaqar qara...

Suprunnaaq kibi
Suon vaajьn ehe,
Qojuu saad ihin
Qoonjунan iher.

Tyot tynkeq ottyn
Kerynen kecher,
Teryetteeq ehyn
Or sanьь iher:

„Blligin seren
Baacьska-tojon,
Kuluttan, yentен
Атьнь tuojuon!

En, vekke, miigin
Beqehеe klehe..
Tiriivn... eppin..
Sylvutyq iehе...

Bilevin, kytyr,
Bьhььk vuolan,
Ejigin суylluur
Kim kellej... qantan!"

Tьatьttan yste
Атьлььr syrduk,
Tьaha suoq tyste
Araama tynnyk...

Sьvььjan kiirde
(Ce, sotuhuoqa!)
Sassьarda erde
Baaј turuo suoqa!

Таһыҕа вируур,
Sata тһал сәтһыг...
Сүңкүһүт оһуур
Куоһаһһаһһ ытһыг...

Маһан ҕар курдук
Сыһаһһаһһ кһһ
Маһһ саһд, урдуһ
Сыһһһһһһ һег.

Sevirdeq kurduk
Unuоqa qamһыг,
Çendejvit uоruk
Umajan syгdһыг!

KAARL MAARKS KERIEHIGER

(Kirillepten)

Yuner, çolloq yjeler velyhyektore
Satalaaq sanaa, saallar uottaq talaan,
Tumer, ilvis vuurqa тын ihillere:
Варь сир battammьта, vastaanjnalaan!

Uluu kytur, ovot sadnaaq qarьтаалга
Uustuk ejyn elyy çaatьn iherte,
Erge yje ergijen ester kuttalg
Eneljen, meqsen, çьsqaan ilьhrde.

Çaqlan sardьrgьь sarььjnjaq uotunuu
Çaql kummut qaraanь qotuutunuu,
En kьrçьktaaq kьhl sandaag çьrььgar
Erdeeq, vьhььr majaak uota тыgar!

En sanaan çikti kьhl keter yerynyu,
Keçyl тыннанан, keçylуу kette!
Ejigin eqerdeli, saharqa kyenynyu,
Bastanjnja uotun qallaanьça ergette!

Maskьva varьkaadalarьn suohugar
Manna en тынн телеerbeteqe duo?!..
Варьь.. Qomuuna... Betervуur tuhugar
Bьraattь sergeq melçi turugurduo!

Yuner, kynneeq yjeler velyhyektore
Modun sanaalaq, saallar uottaq talaan,
Uluu, ilvis vuurqa тын ihillere:
Варь сир вьральтаарьja, vastaanjnjalaa!

1934 s.

KYN TAQSAR, KIIRER

(M. Kuorkaſtan)

Kyn taqsar, kiirer kylumnuur,
Min turgemeſer qaraſa,
Qaraſyl kyn, tuun kuluſnuur,
Da—e—ej!
Mañbьr tunnukke, aаſa.

Keñylgьt, manaаd da qaamьn,
Kьjañ sin kьreſerpin,
Ker-keñylge waqaraſьn,
Da—e—ej!
Sьar timirь kьjavarьn.

Oi kьlgьbьr timir sьartar
Kьarьn ьbьt osturuok,
Aljattar waar ini, kuottar!
Da—e—ej!
Kьjavarьn, kьpсаalьm suoq!

Qaraſa ojuur ustunap
Urukkuuu dajavarьn,
Eder saastarьm ursunup,
Da—e—ej!
Osturuokka warattьm.

Qara suor, toqo, en miigin
Qalaatь ergijeqin?!
Keler, ełegvun vittenniен,
Da—e—ej!
En añьd wılowataqьn!

1932 s.

NIKIITINTEN

Tuun argъjdyk tyher
Tyn qaja kyonyger.
Kuel kyndel ieniger
Kыoreц ъj koryner.

Kieц qallaan duolunan
Kemmemet suol sьllar,
Bьbha suoq subujan
Bьl'ttar ustallar.

Kьj neleer qonuuga
Baryьj teniьbit,
Cunqunuur cuumpuga
Cugas tьa ihьbit.

Qalaarar kultuktar
Qamьska oonjuullar,
Qonkuьbut kyeq yetter
Qonuuga turallar.

Kyne suoq uu njalьk
Kyeq qallaan baryjar,
Ulaqan saьjьk
Uluktaan nuurajar.

1933 г.

SIILINNERTEN SERENIN

Kien neleer vaahna kielite
Kierkejsit kuolaha
Kilvejer,
Saraјvьt suumeqi elite
Samaskьt
kirdielli ergijer.

Kiehelik.
Tiripit ikki at
Keqinii-sьgvaпь iheller.
Avьgaam—massьпьs qaamtaraat
Avarar saпata ihiller:
Trrr... emie sьsрьttar,

sin aalar,
Tьgььg... Sin sьnar evit!—diir,
Tattaran garaaska aqalar,
Taarьсsь vejete eviettiir.
Berieskin-uus kьrer,

Erejdener;
Bettibit сiekterin vulvata;
—Ce, doqoor, turuоn duo?!
yleleen er!—

Сiemeher—virigediir ьksatta.
Adaarqaj salvaqьп kьvoreten
Massьпa qaaljсьktь qamьjda.
Avьgaam sincijen yeveter,
Attarьп uoskutar

вьs-arda.
Keleјvit saпaпь isteeqti,
Eredeek qatььп keteher;
Kennitten сonnoro tyuteqti
—Ereјdeeq da vaajь deheller.

* *

Kynnete cerdener ereјvit
Kyl vuolan toqtoro, sorun daal
Ee, vej!
Millete eleјvit!
Ergerait evit—dien sohujda.
—Сiemeher, kel, Siilinqe vaгьaq
Bьgavььaпjьvьt
вьhaardьп!—
Selvejer saharqa
„вьhaarьaq

Въгаар suoq“ dievittii
qaraarda.

*
* *

Ostuolga laampalaag o'oron,
Sillii bet munjnjadъ salajar.
Ospuordaaq tьllarъ

oqtoron,
Sillirdii—mьqьrdyy tьl ajar:
—Biredii gьmmьtьn vulaarъ
Bu kiehe vejem varan kьrdym..
Biir da die,
Bies da die, bu vaarъ
Burujun suut villin,

yen tьrdyn!—
Kьhьngьvьt vьhьblaag tьl ьlan
Kьhьlar keqijde:—Bahьvva!
Bies tьgyl uustargьt talьllan
Billiler duo?!

Bu vaar sьgьvva!—
—Kьlaasъ gьnaarъ sarьlaan,
Kьhьlar, kьraaska vuoluma!
Kim, suukka diecciler?!

Buolunaj!
Inen ayt!—Ihijde sugulaan.

*
* *
Sotoru "qaaьbьlaag aatьgьam..
Qolkuostan

yen vuolan uugьllyem.
Sor suoltan tuoq kelen, avьgьaц—
Bosqoluoq vaara duo?!

Oo, syryen!
Qolkuohum inne—dien kьhanan,
Qol-vuut vaarьlaan sьlсьvьtьm..
Oto ьal etim...

—O! tuhunan.
Burujum dien tuguj?

—Bulvatьm!
Uo, araj, Sillini, vaaj tьrdyn
Urukku uoragьn

Min eppitim..
O! ihin ellym duo?

Өrgejdyn!
Өjdetyem!

Өhyrer tevenetin!—
Çon vaattьn tuqarъ tuьmaaran
Olovut vьhьblaag,

Çe varda.
Çuoqarvьt im kьven, sandaaran
O! dojdu, sugulaan saharda.

*
* *

Salvaqa sarajvьt samaskьt
Sajьkьk tahьgar saqsajar,
Ynuгуun Silderke vьstargьt,
Yrejvit.

Ytejvit—taaг turar.
Uvuorka!

Uvuorka!
Uvuorka!
Bu, uordaaq kuystere vyktyler
Uon ikki qonuktaaг subuokka,

Burujdaaq toqtuutun seǵtyler...
Bartǵyjnaǵ saǵaǵy ihiger,
Sivki vaara,
sin bilinne;
Avǵaam saǵatǵn tilhiger
Anallaaǵ toruojka
terilinne.

*
**

Toruojka tymugyn Ciemeher eter,
Qolquospıt munǵjaǵa cineter,
Suon ihin siksigin toqsunaat,
Silla—vet
kǵǵhǵan eǵetter:
—Suor suorun qaraǵn oǵıvat!
Siti qon
Suovastarǵn sien keetter?!—

*
**

Kulumnyur kun kylene ketuute
Kuereǵnir massǵna salajan,
Avǵaam vǵǵǵǵ yedutte,
Baǵǵlar sǵǵlar sarahan.

1933.

КЪТАЛЪК.

Къѣгъај къѣаагаг анъѣнан
Кѣлује кѣѣгѣнен кѣѣтѣгѣ.
Къѣкъѣнас кѣгѣ суог ѣѣѣнан
Кѣгулуу, къталък кѣтѣгѣ.

Ergijen ergervit muus yrde
Eivæq yær elleteen tyhere,
Manjijbtar majdaanyn kyuhyrde
Mañqannaan, yñkyuulen kilrere...

Saaskъ kem, sahaqqa saɣbalyñ
Sajmaardar ѣѣѣнан кѣѣтѣгѣ,
Ys dojdu ytyetyn, aɣbalyñ,
Yñkyuulen, kæssyten kѣтѣгѣ;

Къѣѣттар къѣѣнтан куотарга
Еп ѣѣѣн кимнѣѣѣгѣ уѣгѣтѣѣгѣ?!.
Къѣаагаг қаллаанъ туотарга
Етѣтѣгѣ имѣтѣгѣ тѣл вѣгѣтѣгѣ?!.
Etitet imeñ ty vlerbetetj?!

Saas uotun inerer syreqper
Kъjaaran kelergin ketirim,
Kellileeq Keñkeme ureqper
Keretik kepsilrgin isterim.

1934.

MUUSTAAQ MUORA

Doroobo, qotugu
 Dolgunnaaq dalaj suol
 Dorqoonu duoratar
                                 doo!gunnun!
 Dobun col tobulbat
 Çoruojga tonqojdo
 Doqorduu
                                 algyjar
   dolgunun.

I

Muus qaja mustubut,
 Butulla ustubut.
 Munurun vullarvat
                                 klen muora,
 Dalaja—
                                 kyys uoraan,
 Uor sillie qavaraan,
 Uo, syryen,
 Uohujan,
                                 boruoran!
 Kim eŀe kilrieqeŀ
 Kimitter kien isker,
 Kim тьнан кердьеqeŀ
                                 muora munurun?!...
 Kiç vuurqaŀ
 Ihlire qamsyktaan eŀister—
 Kim tuoruoj
 Kilvienneeŀ dolguŀduŀ?!
 Muohunan сыльвьт
 Muors valьk сыльвьт...
 Muuska, ool,
                                 maŀan ehe
   ьгааŀ...
 Татьлнјаŀ njierpe
 Тарваŀн пелерпит,
 Тоŀ muuska сыламньт вьһьлааŀ.
 Туоŀ da suoŀ!
 Tula кьаһаан sirger
                                 tehe vaaj
 Тууŀullan сытара vuoluoŀŀ?!
 Таманнааŀ таманьŀ

Turtajara ere qaar
Tonuscaan *) ðeñ eme araj aahar...

II

Saar tojon sanaata
Saarвaнь aqsaraat
Suohuraut kyøq ðalaj
orduntun

Kejderen,
„ЗАРЯ“ нь атаарта; мaс qараар
Dolгогнa subumnuu турвуун!
Өлyөнe eveni
Tөрдyгeр cугаһаан
Өлyулеeq кемнериң keелtere;
Qара uу
Qallaаңна
Qаһьһаг таqһьһаан
Qаһьһаг vuurqаnan еңсere...
Sallar саас tuqарь
Sылааргаат таһаанпааq
Qаја muus qaарьһан тьаһьһа,
„ЗАРЯ“ ol вьһьһан,
Sылајват сyг тьһһпааq,
Qаssьһа вагага
qаһьһа.

Timire sьlјсар muus
Tireqe telen,
Qараавь uу kutaп, ваттьһа...
Timir çes таqсьвьт
Qallaаңна, ierijen,
Blir, sillie sirçite втьһа...
Ваһа суоq вагьһааq
Вајqаль vulаңнар,
Ваһьһьг, ваттьһг
саңпага

Sэмһвьт.
Dolguttar вагьһь kuotаңнар,
Saамьһаан
muus тьаһаан ааңпага...

III

Tуунду кьгаaj tylyger
Kylum sьгдьк аан аһа,
Tyller kyys
„Betiliekke“ varda.

Tуун, кунуs ургyller
Seterer valaha
Vuurqa-тһаl
Budullan satарда.
Suys sьһлааq кьајьһлааq
Sыг ваальп көvytte,
Sыpsytte
иңeren qaалаарь,
Аньгь çогуојdar
„Ar, icci“ уөsketer
Aјьlqa кьаqtарьп
ьһаарьд!

Tiljerge erelleq
 Timir kuys kuurguunen,
 Timirbit qaraavъ
                                   aastъgъt,
 Aan dojdu aqarъn
 Muustaavъt muoranъ
 Muqurdaan, kien suolu
   astъgъt!
 Olyene eksyөнun
 Oryte vararga
 Buriuga suon turvaq qahъtъrъa,
 Oryhy tuonатыn
 Kyөq tuman varъardar,
 Bu mantan* qulajvat Buqatъrар!
 Aan dojdu aqarъn
 Muustaavъt vajqalъ
 Muqurdaan, kien aанъ astъgъt!
 Araas sir ienitten
 Mustuvut qajqalъ
 Muq olvut maqtalъn ыльgыt!

1933 .

Төнүсәән-төнүс дием ирүт әсәңкиңи ааттылар әтә.

BETILIEKKE KYUTYUTE

(Тууну qartьna)

Kyn uotuttan araqsan,
Агьь tumsa warьjda,
Kyltejbit ьj ces taqsan,
Агьт syte, dawaьjda.

Өгьс өлөң сьhyne
Mөлөөгьyjen көһynne,
Суугьк кууген вьгьне
Сььгь кьja uhanna.

Kyhyn кугьң kieheete
Kylgyren куөnteete,
Yтө-маань yet qoonjjo
Kutaa uotunan оонjjo!

Кьты кьгаар vieregin
Araas aьdaan aьmaata;
—Qastьь сьмььт vieregin?
Qassь ьvat—cej naada!—

Onno-manna uot aajь
Oonjjuu-kylyu tartьlar;
—Tugu diigin?—Tuotaajь!—
Uьvaan, Maanjja aastьlar.

„Betiliekke“ ketele
Begecсegi sьlatta;
Kөstөkuyn kele-kele
Kery vulan salgьtta.

Eдin араас сон vaallar...
Viere-te sirten viller.
Ejөңnes namььп vaal'ar
Vierek сььгьп vigiller.

1934 г.

ALLAN

(Uon sььь tuoluntugar)

Allanь ajmaardar
Allaraan suurgykteeq yreqter,
Tьa tajqa атаqтааq
Tьahььr, kuys kənyster elveqter.
Tajqa тьa маарьгар
Tajammьt
Teңke mas alara
Soqotoq, vuurqattan,
Sohujar-uhuntuur vuolara.
Kuugeen тьas aharan,
Delegej siske кьыl sahara,
Kuhyn saas sonorcut—viiр vujcut
Deң eme aahara.
Uluu qaan—kyn sudaar
Severe dojduga sьььkaqa,
Utarvьt urduhu ььtara;
Se—diire—en тььььд кьыl saqa!—
Tuyleeqin onnugar
Tyn vutej saqaqa—
Bahьgar vakaaь
Ataqar adaqa!

*
* *
*

Sevieskej sucl turaat
Severe sirderge qajьsta.
Set-eme kervievit
Çlikej—tьa Allanna taqьsta.
Viiр, viler,
Biertin dien qomunjuus—insenjier çomuvuum.
Biriiske aspьta,
Bilbite,
Bierbite,
Bet elveq sonunu!
Ol onton
Orgujan
Oloqtooq çonnonon turvuta.
Kьtaqqaј kumaqtan,
Kьlamps-kyn kemys
Kьlaata araqsar vuolvuta.
U.lugun yutynen

Uhaagar
Uorujag utarъ,
Uolusqan oqsuhuu tahaaran
Uot vuurqa vьtarъ!
Uon sygъn tuoluugar
Sojuuska
Suon tьhyu en, vuolluq!
Uor sanaa vaajdarga
Sohujar
Suollara, en, turduq!
Yryje aajъtn
Ygys dien
Dьtaaga vьsseпnaaq,
Kьdъraj aajъtn
Kьpъnjar kuys
Kьtarar saaqtalaaq,
Kьmysteeq kьnysteeq,
Yletten qin qoruoj tahaaran,
Kьnyl kьn vaitata—en—Allan,
Tyduunen

Uon sygъn

Ataarъ!

1933 s.

КЪНАТТААQ КЪЛААННАРА

Suys ergus, qaardaaq qaaja ulaqat'gar
Suurygyrer sydy muus—k'baahan muora,
Qalqahat'nan qav'g'nar'gar
Qaly'n, kuys qaraavy' qaj'gar uora,

Aart'ka sono ordon qaalvettara,
Aqaardam kilie muuska Simiid zata,
Aqsaavat soruojdar uot qaraqtara
Aan dojdunu araaq'ytan ajmaata.

*Leningraattaan alta muoran' ergijen
Kien sir muus kilie kulugutun tele,
C'ies suolun tutan, „Cielyskin“ erdijen,
Cergejen ihen ester kune... kelle...

Bu saq'by'jar saq' call'g'by'n k'nat,
Budulu'jar kuluguruor, modun motuor.
Kej qallaan kydenin yrdynen tajaat,
Kurylyu'g' ajan'by' ajdaan'by'n turuor!

Omuktar urdustara;—Oo, Onostuman,
Orduk vuora'j'baqq'yt, kevihiq!—destiler,
Suog, vihi qommut, typteles t'ym'ny', tuman
Suohuttan qulajvattar'by'n villerdiler!

Sette saq'by'jar saq' call'g'by'n voluot,
Budulu'jar kuluguruor, modun motuor,
Sette saq'sy'laaq er sanaalaaq eder piluot,
Buurqa vuraah'ny'naaq qaaja ucuor,

By'ly't' by'ny'nan ty'ga vardylar,
By'ly' by'ny'j k'nat'aaq ti'jvetinen,
Qara maar tuundaran' tajaan aastylar,
Qalaan muora q'igihijde t'ivlitinen.

Kyden vylttar tannar çajdylar,
Kytur ыр taaster keten kьbrajdylar,
Tyller omun vaallar, vylt silejer
Ocuos çajany oqson enen tejdiler.

Timir çotoj, treqin da ыллардар,
Tiere tyereqteppet arдынan ustar,
Silepinjier, Lavanjaskaj çoruojdar
Sille tuman vьbьttan siri bullular.

Əjdyetyler: əlen erer, atьn dojdь
I.yeccygyn—Mattierini erylujьyatterin,
Yrдыk əies, er sanaa berdinən, çotojduu
Nuom kuorakka çohunnuk tierdisitterin.

Əjdyetyler: çarapalaan əiesketin,
Bylass vьlçahььtьn, vьlt qaamnarьn,
Kəttylər: Əmlərəkə Aljaskatьn
Bydan yehenen. Ol kəstər Bankarem..

Qomsomuol çoruojь—Lepidьeviskəj
Çotoj motuora Simiid dleki eniste,
Ys tьgьl tьqtyryjən ynylyjde,
Ys tьgьl qənas motuora vugujda.

Tərdьhyn, tьrystteeq kərvyreeterin
Tərdьtten tyeren, kər, kyryleterin!
Aan dojdь „ajь vьpnaaqtarьn“ çaraça
Qaltarьjьt amьььna kьattarььaça!

Qaqsaattaaq çataahьpnaaq çallaan çavьrda
Qaardaaq uunan sarьььtaan, kьlanən varda
Çoruojdarь vьhььe uot volot-piluottar
Doqsunnuk istiler. Tuguj? ol uottar!

Uoraannaaq kied muora ulaqatьgar
Ol.. kereleen kьhьl laaqьr turar...
Uraa! Muus yje kyuhyn çoruoj kьajda,
Uordaaq, kuysteeq yereqi çoruoj ajda!!!

1934

SAASKY OT YREQ

Erije-buruja enere
 Enseettir, alaarar ieniger,
 Kyler kyeq linkines mastardaaq.
 Kylyger sirles salgynnaaq.

Telleqe seppereek kyvvylyaaq.
 Kyn kore ottyger qajalaaq,
 Teterer siekki tomtorton
 Kylymnyyr kyn votan urajduur.

Tisliitten, tymnyttan tilisit
 Tihk kyeq tiitinen tilisit,
 Saj oqsor salgynna dolgujan,
 Sokkoloq suutunan suugunuur.

Kur ottoq kugdaqqaj dulqattan,
 Keqeren kestoeqtyyr kyeretten,
 Kyn ыraas kyndeles uulara
 Kykkыraan сыккыраан ustara.

1930

Uolba.

ЏААСЫЛА БРЪАТА

Taalan utujun, oqolor,
Tartallaaqtaryam,
Segerim, kel, ылыаq, olor,
Sier ыгьалагын...

Utujar kem eugahaata...
Uhun kyn ustar.
Uluu сыһыбыт сурсаата—
Усуурва тустар...

Ijelergit koveqestik
Tyuteq tyureller,
Ehigini ejeqestik
Yere ejdyuller...

Keler kunnut kyndylerin
Kinner waajallar.
Qolkuos yuner kyyryylerin
Qoto ajallar...

Ehi, сон - qara буолуугат —
Ergeni bilbet...
Ehi, солго олоруоqqut,
Erej ergijbet!..

Kyn yrdyn yrduk yeryytyn
Kyle keryeqqut,
Onuoda дыь еруутун
Oqo буолбаккыт..

Oi kunnutun kyujen ылар
Сынджатар ыгьам...
Taalan utujun, oqolor,
Tartallaaqtaryam!..

1934 s.

*
*
*

Кере сақы нелен дайдь
Керилр кеме келле,
Кулум куне куюду дайвь
Кутыр тьақа тyste.

Сьгьр ыльг тьгьм сььсаақ
Сьь ваган сytte,
Кунду алар сөгуун сьттаақ
Кункыс куөнун ytte.

Куюеј көрре қомус төрдун
Көген устан тьтта,
Куюеј келен у мен көрдум,
Көстөөқ сиртен, тьттан...

Turuu dojdu ursunugar
Turar tuman tyste,
Keril тьавьт сақатьгар
Көге еtte, yste.

Қашньг аллаақ қанна вукте
Қаллаан сир суйданна?
Кыле ооньнжуу, тоқо бердеј,
Кыулејдлеқге манна.

Taptal oloq kyndeeritten
Yeryu yeryn tistim,
Taptaaq qallaan mindeerite
Yele кььстььн istim.

Тьшньь тььпнаақ тььшрь сес ъј,
Тьгар уоккун сььл!
Уоттаақ қашнаақ уоһум шьь!
Уостан вадьн, вььл!

1933 s.

РААРА ООЈОТУН ВААКАНА

(Uja. *Винсарка анаар*)

Botuoj taqsan malvaaran,
 Boljeuusava Balvaara
 Keseljen ispite,
 Kevеејige kelbite.

„Рааравьн, Олуезуме
 Раарьј соно, қаажьттар,
 —Qolkuosput elleqyne
 Qolkujuo —diller, ьттар.

Ikki ampaar mal vaara...
 Ikke-saaqqa ьстьлар!!!—
 Раара кььһа Вьлваара
 Qараqьн sottон ьлар.

Qaңalas qavьr соно
 Qaraardan emie ьтта,
 Kевеејі... araj onno—
 Kenen ьььь ьмсььтта.

Qajtaq vuoluoj vu тьаqa
 Qassaaq sanaa sor uoqa?!.
 Emie тььта satьаqa...
 Emie „qaana oonjnjoqa“

* * *

Oskuola da oskuola!
 Oruskuot, ajdaan suola!—
 Кьькьр - сaaqьr ostuola
 Кььска emie sor vuolar.

Beje, iti, Morduskuoja
 Beje кььһа—Аваqa...

Sevledissej—oruspuoji
Sitihtieqpit vuollaqa!..

Suoq, argъьj зъьла зъьлѣан
Sъarqa вьатън вьhar sin...
—Sevledissej yletin ьlan
Sъanabъaqъn!.. вьhaarsъn!—

Ianik etiem, sergittiem,
Innin kyeje ergittiem,
Съalam konye, teleeriem.
Се, vet doqor, keretien !!!

*

Bygyn tugu yeretiemij?..
„Bytyn Sojuus“dieni... suoq!
Çaqtar kyne „tuoq dienij“
Çaardъь-вьstъь oqsuoq!

Manna diemmin ettervin,
Vьlaamaaj varvat kъьsrъn!
Vьlaan suoq—yeretevin.
Min manna malaçъasrъn!

Ikki kuursu viettere...
Ilsten elyem yhy!
Qata, onton viirdere
Qatan-inen sytyyhy!

Çonnoro kyretenner
Çoquhaata kurduktaj!
Çamnahъm! qata keler
Araj—Onuo tәheen taaj!

Istin, istin ajdaarъman,
„Çaqtar kyne“ tiemesit.
Istin oloq majdaanъnan...
Çaqtar tuha... sor evit.

Nuussa ojoqun „var çььn“
Veriineqe ььttarar.
Saqa sordooq elyer dъь
Saaqъn ilgin ььttarar.

Borpuor, toqo istivekkin?!.—
Bokuoja suoq margъjda,
Syuste syyskyn, yste ekkin
Saturuga toajjda.
- Simiet, suolas, njegeçeej!—
Kъьlana, oqso turda,
Sыttaaq, yәnnееq iеçegej
Kъьlaas ihin tunujda.

*

Oqoloor, istin ere!
Buosukava* iirvit evit.
Kәren-isten kiirere.
Kessye вьhъь duo? Iirvit

Buozukava çьalata
Buortu vuolla вьhъьta,

Oqoloro yyraytter,
Ordootoon „Uraa!“ bietter...

Morduskuoja varaqsan,
En bihi çollonnubut!
Buosukaba sin... aqsan
Sitle suoqa, kennysyt!

*

—Buosukaba „doqoccuok“;
Bygyn kelle ispieqter,
Ejigitten kerdyyr, oecuot,
!eskin, onno, sippeqteer!—

Ispakteq klehe keleet
Ispieqter çinü ailer,
Bolçausaba onu isteet
Qassa suoq „iletijer“:

—Sorun evit, avavyan!
Suukka çyylge verderde,
Soruqanь vullarvyn!
Suraañ etin, seg' rder!..—

Paapa kььha Balvaara
Baakastara—vigr uoput!
Tьaqa manьk suol vaara...
Tььtan keruq, vuloqçut!

1924 z

*) Заведующая школой

„URAA“

Liekter Marksъъъта aqalan
Manna kelen turavъn,
Maaskalaaqъ saralaan,
Maska-okko savъvъn!

Bellittike-kien silis
Berdin vilbet vaar yhye?!
Lienjin-Maarkъs-Engelis
Terijstttere yhyen!

Dieliektike yereqe
Delejen kъajda, uraa!
Dirvien dalaj yleqe
Tierder tьm sataraa!

Bellit, villim yrdyger
Vilsikent vileen.
Sinneeq eter imenmer,
Cunnaan istin, kiirevin!

Omuk oluk loloqor
Oluur-qarсаan vaqarda!
Vasъs vilhe--coloqor
Bahъn sьstьn vaqarda!

Qallaan kyne daqanъ
Qamъ kelen tystyn!..
Qaja, seiet saqanъ
Qantan sullun, tyksy!

Kulaak sordoq tannastan,
Kuruuppa kurduk, suolla;

Im'lliit taqastan
III orduvat vuolla!

Uluu kvažbь uoqunaa
Uraat'v'v'v, uraa!—
Siere-qaara suoqunaa
Silliin v'rdanalaan,

Beliitke liektere,
Beceñelli etere,
Eppit tьn ciektere
Eppleкке iрpittere:

Yorenecci: Qqsuhuu kьlaas syte lik dien tugu etellerij?

Liekter: Syruo suolu kvažd'v'v't,
Sydy cьala v'j'v'v't!

— Kьra tovoq... c'arundač!
Kvažbь suoluu urajdač!

Yorenecci: „Kьranь“ umnar kьhaloqqa tirdeerej?

Liekter: Sьha, sьha, sьmьja.
Dieliektike eрriettir,
Sьvstaaq tьn qamьja
Deletime kevis dir!

*
Kьr'cьk kvažbь kьvaqьttan
Tajaaaran vaqar c'olnog,
Kьraј qallaaqca ьttan
Davaan suoluu umnallar!

1934

ÇABARA BULLA

Съвьв-саар,
Съьсааqtар ыльылар,
Савьсаq
Саваqqa ытылар.

Bu tuguj?
Boroguul vuolvataq,
Oocuguj
Oqon çon vultuoqtaaq!

Çarantān
Çaamaqa aastyar,
Çalvaqtan
Çampajdaan vastyar.

Çe, vaara.
Çergeten istiler,
Çavara
Çaalaqyn villiler.

Нь, ыкта
Сььваргь vuoluoqun!
Сьььктаан
Сььdamnyk kutuoqun!

Oi varda,
Kyeje tur, ekkiret!
Avarda
kyejgellir etereet.

Tuttardān
Tuus tumus-sut kyla,
Çe, verdien
Bijenjler sis-kyla!

ГҮҮҮ Bijenjler
УУУУУ Уууууууу күүрдөргө
БҮҮҮҮ Биримлер
Үгүс кien сирдөргө!

Савьсаq
Саваqqa suzuilar...
Съвьв-саар,
Съьсааqtар ыльылар.

1934 s.

УВАЈЪН УЊУОҚАР

(На мотив: „Окны на даче открыты“)

Уон сылустувутун кenne,
Кунду сытыгун аqтар,
Угou qaан вьраатын кelle,
Умнуллубут унуоqар.

Ite suoq menik syljeasqtaan
Ejgin syteralte...
biligin ejdenen, aqtan
Ergijeeqteen kelalte...

Куварьжавт кирies маһың
Ку'угута истивет,
Кууран суррут eder сааһың
Кутыр вуорга билливет.

Keler oloqput kylymer
Kere çikti aýllar;
Kuys tyller, kьajar kunyger
Kulen uljaitin vuollar...

En, keryen ete yrдыger
Araaçьj kuluu, çietin;
Blaq meccirenin kiener
Araas tьraaqtar verdin.

En doqottoron, biligin,
Erdeeq çonior turdular,
Atьn qaannaaq elbeq kihl
Aattьkka umustular.

Kyn klirer kylym uotugar
Uмнуллубут унуоqар,
Uһun сыһың dolgunugar
Ustan, вьраатын аqтар...

1934 s.

ЫҢҢАҚҚА

Мурҭ кыене-кыҗаар қонуута,
 Кындел кыөле-литер терлре,
 Тула, туруу боллур қажата,
 Тунал қаллаан литин билге.

Ыґаақ, аҗдаан, ыґа аҗманан,
 ЫҢҢақ ыґаас тыґна кетере...
 Аґаас саалаҗ сүһын суоқуһан,
 Саґаас саґақ кылен кестере.

Сөһүн сөһүн сөһуоҗ Сөґуөґөґ,
 Сөһүн үерде суолаан етере...
 ТыҢҢыҢсаһан кихи, сө, үере,
 ТыҢҢлар кыҗыґ тыҢҢ сеқере.

Сүһын тала сөүс вuoҗуна
 Сүккетинен кеген суоһуґа,
 Сууґуґ аты сүлу тҗґуһун
 Маҗҗыґтара, тааска—тоһуґа!..

Кулуу-ооҗҗуу кыөнүн иһинен
 Куустееқ, вьґыҗ вьґссыҢ кууґере..
 Кулум аһан, кыҗыґт кихинен
 Кууу туттан, доҗду кыґере..

Атақ верде, сүөһу суумере
 Ааттаақ кыҗыґ суолун аһара...
 ТыҢҢыҢсаһан санаа сууґере..
 Аалаҗ кыммыт аґыґыҗ устара...

Мурҭ 1934 с.

KIEHE

Kien kieli qallaanna
Kiehe kerren kelle,
Ien tshaa qallaanna
Iemeq sulus kulle.

Тъас тѣаѣ суумурда,
Тѣнар тѣннааѣ сукте,
Билр кенъс уѣгурда,
Билгеен иѣр туйне.

Beq tyytyn yrgene,
Beqe ataq yerde,
Tlit kennin çergete
Tileq kuobaq syurde.

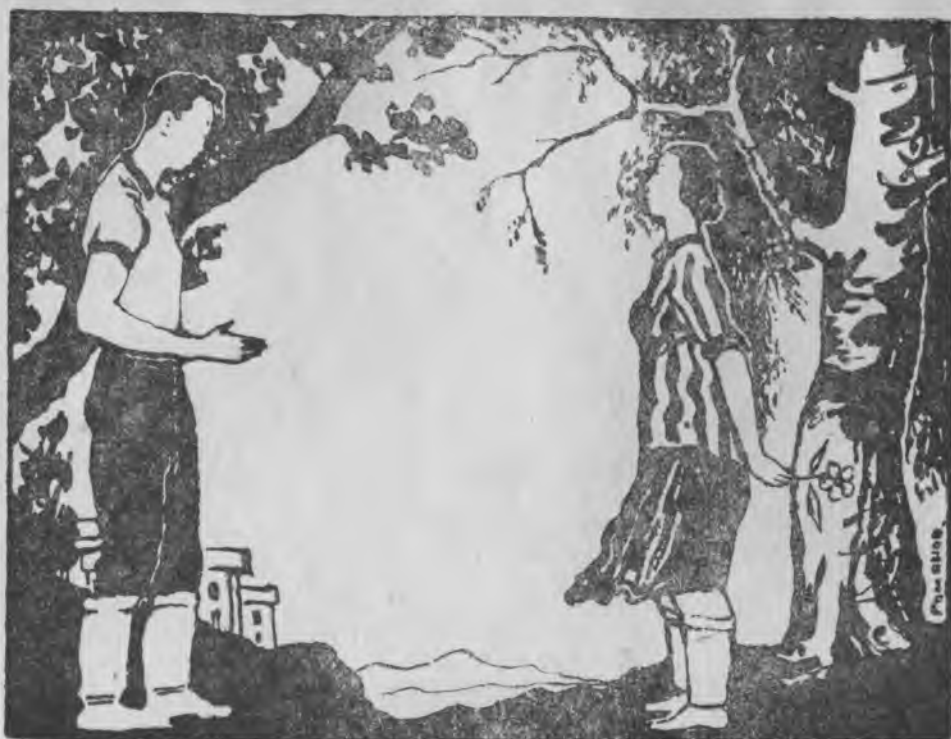
Kien kilee kyøllerge
Kilerer keqen kustar
Çir-çiri syyreller
Çirvii dolgun ustar.

Kyeq çyrys qallaanna
Kiehe kerren aasta,
Kyel kenne tumanna
Kilbigljen sasta.

1934

* * *

Turuu baraan dojdunu
Turuç—diebit kurduk,
Turuçalar kuruuktuu
Turuaktuullar kuruuk.

QATYN MAS

Saaskъ kyn ilinten
 Sandaara ojbuta
 Kiergemmit dojdunu
 Kemciere kervyte.
 Sanyaqtan keretik
 Salgъjan erere,
 Min ontон yeremmin
 Miceere turbutum.

Inniver kervytum:
 Biir eder qatъnъ,
 Piir-silbir
 Biqener simeqin.
 Inniver kervytum:
 Istinniir sanaatъnъ,
 Iejvitti, tuojbuttuu
 Iegeje turbutum.

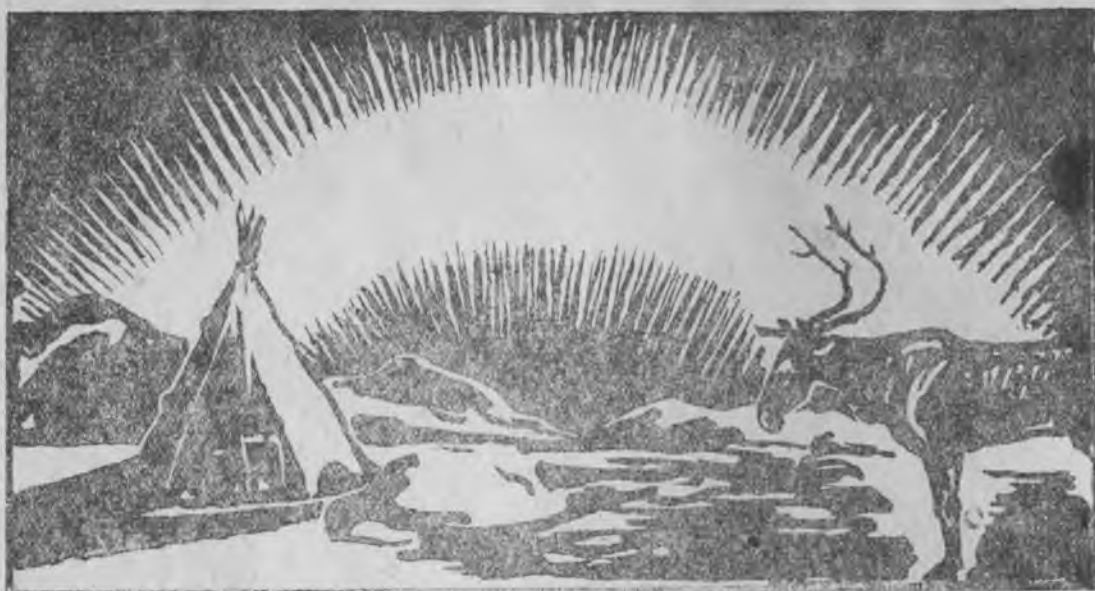
Et ere, segettej,
 En toxo manjnъttъnъ,
 Eder uol syreqin,
 Ejmener sanaatъnъ?!.
 Min, qajtaq, ejieq
 Tartallaq tьnarvъnъ
 Minjniten inerer
 Taajvъttъnъ viluomuj?!.
 •

Kistelen tartavъnъ
 Kim argъlj sipsljiej?
 Kim kelen eiigin
 Kihilii sanardъaj?!.
 Suoq, araj kuruqtan
 Soqotoq cuor keqe
 Kukuuktuur sanata
 Kuqkunaan ihiller.

SELLIK

Salahın ыары sellik
Sımiri тынар,
Sarahın sirej-çellik
Sirinen сылар.
    Ыырга-ытақ ғынар,
    Ысыкка-ышығ,
    Ытаат, ығақ ғынар,
    Ыһын ыстығ.
Ederkeen emjik ысат
Erejge tyher,
Erdetten, taalan ыaljcaat
Emteren ıher.
    Kerıytım: qovdoq suolu,
    Qoruor mas ihin,
    Kerıytım: eder uolu
    Kerıyut imin.
Kerıytım: eder caqtar
Kemyller sorun,
Qaalıjnıca tulaajcaqtar
Qaan ahıyların.
    Kerıytım: arcaq kihı
    Kerı varamın тынын,
    Сыларылар mas ihit
    Сыһарылары.
Qas kihı qaqaj tyehı
Qaanınan asıyır.
Qas qonukka vuor, tyehın,
Qajınan ketiir?!.
    Suor, sıcin oloq soro
    Soıullan turdun!
    Sellik sıikke oqsoro
    Sellieren kuurdun!
Qolvoıuk qolooq pjuurun
Qolovur tuttun!
Cendejer ыraas suorun
Çieleri tuttun!
    Ahıyk, ығыр, yle
    Aaqınar vuollun!
    Kıaqtaaq yle kerıyle
    Kıajınan tuollun!

ÇYÖKEBİL UOTA

Qallaan 'aqaarɣar
Qarana tyuny
Qalɣarɣta, sɣrdata,

Çyökebil uota
Çergelçelje sandaara
Çendeeren taqɣsta.

Onon-manan
Uhuluta ojon taqsan
Orguja volujda.

Inin 'araas çyhynnenne
Irimii-irimii
Iibirii inietinne.

Qallaan orojuɣar
Qalɣjan taqsan,
Qaraaran barda.

Sardɣrɣɣ oonjujuura,
Sardɣnɣjaq sandaarara
Solbonutujan barda.

Melijer kemiger
Meqe qallaanɣa
Mendeere biskejde.

1929 a.

KUBARЬJBЫT SUKU UK

Tьastaaq suraq targьыр, istin!
Orken ьhьaaq diekitten.
Tььnnaaq noluor tьanan istim
Cьgyesseennin menesten.

Dypsya sirin dyadyr ienia
Dьoen syrduk aahaьbьt,
Cьydeq cьieleeq „Bьjdbь“ kienin
Cьyullyu-mьne ihesit.

Sisten sienneeq nelken slaas
Kugdaaryjan kehynne;
Qagdaq burduk, kuuraut kuolas
Ahhьalaaq cьyhune.

Kini, baqar, yere-kete
Kilьenoiл оonjnjuo ete;
Kifres kurduk kete-kete
Kifrer yьne sieveter...

Qьnpa qaalla, qaaryan erej,
Qalyq elьeeg qahьna?
Qaltan! Tugu erejerej
Bьraaq syurer aahaьna?!

Qantan kelen, uoran iste
Kugas erien kuturuk?
Kim qaraqьn uuta tьuste,
Kubaryьbьt suku uk?!

Qajtaq bliheen vuryukeete
Sut ahьnata „verdin“?!
Qaja qolquos vurykureete
Suut vierbit čaatъn sirdin?..

—Ehi emkit avьraamъn,
Syehvutyn varььhь!—
Emi serke vьhaagьmъn
Če, vulvukkun varььhь!

Kurutujan aahan istim
Kusarьjvьt qonunъn...
Emlскеedl arььt, kistli
Menlijde, tugu sanaan?!!

1984 ж.

ETINNEEQ ARDAQ

K^oq^orer selvejer
K^uoq unaar qallaadqa,
Ker kunu sanj^ostar
Kundeerer kiek aadqa,

Qaar turtaj kuugenneeq,
Bks^ovvt kuugenneeq
Qarana bar vvt,
Bahran b^ovvt
Telleqe t^ov^orda,
Tenjen taq^osta.

Tuun kurduk ihitten,
Tugeqin ihitten
T^ohta-tohuta
T^ohnaan vvt,
V^ovt t^ohja
Val^okt^o umusta.

Utaak^o vuolvata
Uor qallaan uohujda,
Uoraannaq uoqata
Uolujan dorgujda.

Sata taal sat^olaan,
Sal^omm^ovt kylan^o,
Burallan-v^ollan,
Bugul ot k^ojdanna.

Sir ije yrdynen
Siksierdeeq uu tyhen,
Kuolastaaq k^uq enies
Yunerin ker^on kees!
Uolbut kyel, ceneleq
Yersytyn ker^on seq!

1980 s.

*

Taas qaja annyan ajannaan,
Tardalaan, erden istibit,
Qallaantan emiske qamsyktaar,
Qassa_suoq sille qahьrda.

Kuys dolgun kuugenneen, yllenneen.
Kuugennir sydam tyvьtyн
Adьrqaj dolgunun yrdynen
Acyqda ajaqar vьraqta.

Doqorum kuttanan, kuormatyн
Dolgun kyonytten tuoratta,
—Tuoq vuolun? Dolgunu qajьttar!
Tolluma!—dien qahьtaatyн.

Kuugenneeq kuuger vaal kuugenneen,
Tyvь tyдneri vьraqta...
Kuttaqas kuormahьt doqorum
Tyllanььr dalajga tyste.

Ensiller, eqij qalaan dolgun
Byvьt suolun villerete;
Ergijait tyvь tyerennoten,
Tyal utary тumsun tuttum.

Qallaan qamnatar qaqь tyvьn
Qajtaq vaqarar qahьrdьn!
Umsa oqsor uluu vaallary
Utarylaan ordor uoqtannьm!

1933 г.

ВЪСТАҚТАР

Semiejinej² bieser
 Sette caaska² dieter
 Taptaaq beriemete
 Tannan vağvam ete!
 Bievej Poliseete
 Bettik ynkyyleete,
 Imin puuderata
 Uullan sakkıraata.
 Maan² sirej maaha —
 Maqen tunal maqasha,
 Maan² çonun yerte,
 Maamatıgar syurde.
 Uo-uoj, olıy, qotuoj,
 Onu kimin sotuoj!
 Çondoçorun aata—
 Çolun sakkıraata.

Messeen Njukuus kııha
 Meleer-seleer Liine
 Yelbirin sııha:
 Yıkyu, bieser, kiine.
 Iedehe puudara,
 Battaqa kuudara,
 Baantıga muudaraq,
 Mejlite uu maraj
 Oqo vaar yhy?
 Çarıga ere er, sıı,
 Sanaata onton orduon,
 Ergıjdeq aajı Mersil,
 Sanardağ aajı—Parduon,
 Egelgete emer, sıır...

Maamata eppite:
 —Maalsav² taptaa!
 Maan²ta, çiktite...
 Malınan aattaaq!—
 —Maamakksam qajı-saq.. Taavııııııı!
 —Malaçvas, çe ker ol vaavıııııı!

MIN EBIPPIN

Silnteksis silhite
Ije tyl sieqsite,
Sille tyl kihite,
Irilitim deqsite
Erijbit vejiete,
Uohugar uohaqa
Kuugvataq muqvaqa

Min vuolar evippin!

Baalkyaaq kirilitik
Balvvgyn ььmmat,
Aryt sin kihitik
Aryt sor valamat,
Uus tyl kittippit,
Istigi ьskajdaan
Irdeecci; ььs ajdaan

Terde min evippin!

Bierivej vejleppit
Kulyger kirveteq,
Vejiete tyl eppit,
Kulyuny sirseteq,
Uor qaqaaj olugan¹⁾
Ojsuha sataavьt
Ordootoon ьllaavьt

Uo, sordooj uola qaan!

1935

---

1) Рыкяющий нь революции — Маяковский (Бухарин)

BURDUK BELEMIN YGENIGER

Sargъ ѡѡѡа саѡѡѡа
Samъr — ardaq tьsъyte,
Sъral itil kujaaska
Sъtar burduk yumъyte.

Samaskъppъt sarsaqa
Salgъn yehe kyerejer,
Saqъl kumъyt sardaqa
Sandaarъnan kyerejer.

Soqso loglo sostuluom
Qonuk aajъ qojanna,
Solko nuoqaj burdugum
Qovur laavъs bulunna.

Kuusteeq yle saѡѡѡа
Kuuren yumъyt ѡѡѡа,
Dojdu sirbit tuvusta,
Dorqoon yle tutusta.

* *

Kъhъn kyerejer kekeriger
Kъhъrvaqtaan tьalъrda,
Kъraaj Saqa siriger
Kъrъa, kъnaan aѡъrda.

Въѡъѡѡѡѡъ ѡѡѡѡѡѡѡѡ
Въѡѡ ѡre teptevit,
Ardaj vuordaaq ѡѡѡѡѡѡѡѡ
Ikki tegil vьkteevit.

Kъra qadaъ munъjaqar
Qatan dikalaat dierijde;
Soqotuoъka suolugar
Sonun kere kyerejde.

Kuolastaahъn innine
Kuoma turan qardarda;
„Kulaak burdugun kenaijer
Kuottarvata viller da.

Tuoraq ѡѡѡъn vlerieqe
Tuoratarvъt satamma!“

Isnik täl kievesteeq
Minten munjejaq kuttammat.

Kulaak kujaj eriller
Kuturugun ehiller,
Otto, kьra, qolquostaaq
Orduktarın vlerieqteeq!

„Tokuos“ „Kөccy“ artьallar,
Sirten ьhartsen ordugun
Sieme vastьq suordun
Soqotuorkaqa vlereller.

Apaardamnyk olorong
Ama-kөme da ьallar,
Sььrapanь tolorog
Sьtьь uuraaq ьlallar.

Aqьjaq qonuk aasььta.
Aqьs—toqus artьallaaq,
Modun doqsun aььgallaaq.
Malatььka ььpььta.

Kuusteeq-uoqtaaq kundy sep
Kurylyu ynty ььpььta,
Baardaag uolьut—Endiher
Baajьь ььhan aсььta.

Eremienneeq kelshө
Elen selen ergijer,
Sojөo tilsten ereshө
Soluomanan öqujer.

Iti kurduk yleleen,
Iti vuhuu sirileen,
Soqotuorka sitieqe,
Satoru tuolan vutyöqe!

Kьььп тььна кььььган,
Кьстьк qaarvьt kььajda,
Кьььь-ehьь çalkььган,
Кььaj—kulaak ьadajda.

Kurus-zaris vuoluuta
Kuomatınnaan vardьlar,
Toman turan vuoluuta
Tuspa syve ajььlar,

—Kuoma, kьtaat vutujan,
Kuomuznargar kucujan,
Otto, kьra çonporu
Oloq viervet öqoruj!

Kuoma erde, kisteeqteen,
Kuorat dieki kьььajda,
Braaq sananь isteeqteen,
Bьььt öquhun turuorda.

Araj seviet vu kelle,
Aita vuolan tuttular:
—Kььaj kulaak kirgile
Kььььkььь et—destiler.

Kuema sonun telleqe
Сельванан kehynne,
„Kuottarsata, allieqe
Sorun“ diete, tesinne.

Doppuruostan allinne
Кьыҥ киген ыьррата,
Dekse onno eellinne
„Кьра“ кьрсел ерпите.

Tuoraq burdugu qomujuu—
Turar oloq tireqe,
Sieme inniger oqsuhuu—
Sessijelisme kyreqel

Ikkiis kьhьl-ovuoska,
Ekkeejileeq vuolekks,
Кьра, otto ьалиартан
Кььqtaaq burduk ььllarde.

1961

ARDAQYB ЫЊЫРАР ЊЊМА

Өнүгүк куjaастан
Өрө ууне утартыт,
Ардаядааг алаастан
Ардагы өтө куурт.

Сиз сьсааг вишеэбит,
Селлеһнеји сиебит,
Аһыңка аһавыт,
Астааг отун вагаавыт.

Сьдербит ьяһаңа—
Сьһуеғ аспыт бурдуга,
Уот кураан сажыңа
Сөгуу қатан тоқуһна.

Qoduha kuuragyn
Qomojo koren turda.
Qollubut njuurunon
Qaraq uuta qalyjda.

„Итиллер ерелим
Ити кууран, илнеге...
Ким кәрен, кәлен
Кәргеммин илтегеј?”

Qolquoska kilremmin
Yieleen waattym suollun...
Qonuubut siremin
Yynyute yrdyeg suolan...

„Bejem su... (ajykkal)
Qoruop aapyn shejdym...
Sordooq sajylykpar
Oloron qaalan eilym...

Bu sunqa kemiger
Burdugu tula Ujbaan
Qolquostan kiniege
Qolkutuk kelle, dajbaan..

„Syederiem, tuog suollun,
Syedejen, toqo turduq?
Ardaqy byrgar
Alyb nymanpy vullum!

„Moskuba kuorattan
Mazlynanpy ilyvyt,

Сақылған уақытан
Татарары әллігіт.

„Бу киеһе шиеге
Бурдуктарға ылаһыт.
Таарысы еҗиеге
Таммалатаһа аһаһыт.

Електирлестиве
Еҗер өриһе күүһе
Доҗдуну савардыһа,
Әалаҗ күүһу сатардыһа!

Киеһенди кемигер
Керил-күруу тһа атта,
Киеһе нол, тинҗер,
Килле сәһи тһаһатта.

Оардары, ыһыттар—
Оараҗ сәһиле ыһыттар
Леглеере кеттилер,
Ленкерihen кейилер.

Оамсыктаан, қалаһан,
Оалаһан савардыһа,
Килкыһан тһаһан,
Кыһан үнан ардыһа.

Тһыһныһ сақылған
Тһыһа вара турда,
Утарһыт аҗылға
Утаға қана ыһта.

Сазыһныһ, сәһсарда
Сары куһаас сажһсарда.
Оонкуһыт от, бурдук
Оамсыһ тақсарһан күрүк.

Сыһыһныһ сыһыһныһ,
Сыһыһ тоһоһ көҗерде,
Сатарғаҗ салғыһы
Саһа қоһоһ тоһордо.

Сыһеҗәһит Сыһеҗәһит
Сыһеҗәһе теһен иһте:
„Оолҗоһоска ыһларғыт
Оамунан килриһеһ ете...

1931 ыһ.

IKKI ULUU BĽLAAN

Uhun uorqa
 Ketit kiell
 Seviet sirin
 Ylehte
 Uluu bĽlaan
 Uustuk kievin
 Toloruunan
 Yktemmite;

* * *
 Qaja annĽn
 QalvaĽnparryt
 Qara coqput—
 QalĽn sappaas,
 Yuner yje
 Kuyhe tuppūt
 Ygys, elbeq

Duonnaas.

* * *
 Busqaat dojdu,
 Qaqsaať allan,
 QaardaĽq qaja
 Mustaaq toloon
 Kyhe yllen
 Baaja allan
 Kuyrde kuyrylgennenn
 Soloon!

* * *
 Timir yje
 Tiginiľria
 Meheťdeecci:
 Elbeq vuonnaar
 ToqoĽdorun
 bĽtaalĽnan
 Toqo saľgĽbĽ turar
Duonna.

* * *
Qaalan shtar
Qarbaq zuqa
Qalkyllyt
Siremiger
Udaranjajyk
Uolaut Luqa
Tyraktardaag
Tieren iher.

* * *
Udaavlyt
Udarlytar
Udaari naj
Yle terda.
Sovuot, qolquos
Sorquos' aajyk
Tutar'kyuspyt
Turugardal

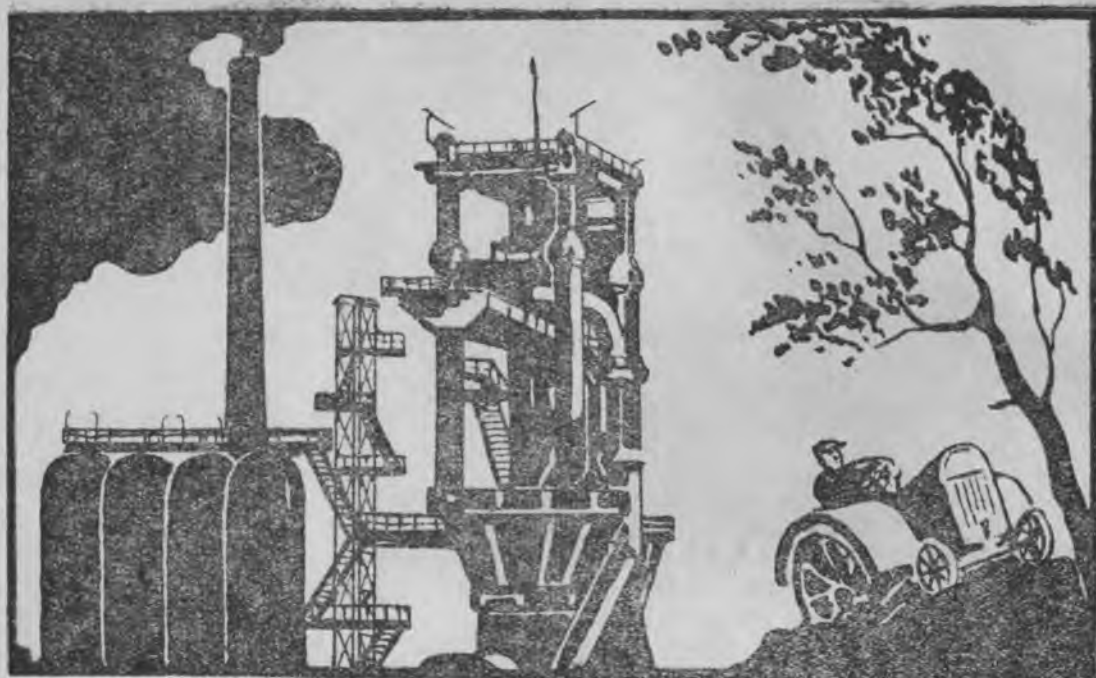
* * *
Bastyn vlyan
Bifr syl urut
Bytte, yunne
Ote varda.
Barqa
Balahalaag soruk
Ikkis klyjar 'kyene
Kelle.

* * *
Kuotuhuuga
Suoiun vultut
Aqys uonnaaq
Arshyn etle:
— Saasryn vha
Sanaavlytm
Uatuu uullan ularylyta
Çiktitten!—

* * *
Battlyr, uktyur
Kylaaz—kulaak
Bas-kes iler
Barrat vaaja
(Battal terde)
Baranbaqtiaaq.
Onton, orduk klyjujar
Qataj qaana!

* * *
Qaram vaajyn
Qarystalyn,
Erien ihin,
ygys yonyu
Bu vies sylga
Modun'salga
Oleremmyt
Kynnyaqy!

* * *
Batal uje eksalygar
Massynalyb
Maassa turuo!

Elved uje
 Bllbeteqin
 Telen ЪЪЪЪ
 Elektuo!

Uoqtaaq kылаа
 Oqsuhuuun
 Ajan gymmьt
 Ostaoruja
 Suollarygar
 Oloq atьn
 Oлoшuuu
 Turuogavy!

Qollooq oloq
 Kyuyhure
 Yereq kьrsьn
 Telgeen thet,
 Yereq sajdьь
 Yrduyr kune
 Oloq colun
 Qoloon eter!

Barь slri
 Barьььpьt
 Slnner oloq
 Sistiemote,
 Sьtььra kelle
 Ъtьььt
 Kyuhyn ehle
 Ylehitel

Qokuaakaj

1935

I N I N K E V O J T E

Str

1. Uouutai tieqiniklime	5
2. Voquokka	9
3. Min	10
4. Qomsomuolus Ujvaansyk	13
5. <u>Taargmta</u>	14
6. Qomsomuol etereeto	17
7. Alvas	18
8. Qomsomuol syreqe	20
9. Кытай аijenjiere	21
10. Огыз estilte	23
11. Кылы аармыја ыгыта	27
12. Kemintierin	28
13. Bartsaan aqlyta	29
14. Вьхаммьт	31
15. Мценне (Nikiitinten)	33
16. Kaarl Maarks kerlehiger	35
17. Kyn taqsar kiirer	36
18. Nikiitinten	37
19. Silinnerten serenid	38
20. Кыталык	41
21. Muustaaq tuora	42
22. Betillekke kuytyyte	45
23. Allan	46
24. Кынаттаај кылаанара	48
25. Saaskь ot yreq	50
26. Саазыла ыгыта	51
27. Keré saqyl neleen dojdu	52
28. Paara oqotun vaakaha	53
29. „Uraa“	56

30. Savara vulla	58
31. Uzaļjn unuoqar	59
32. Bħaaqqa	60
33. Kiehe	61
34. Turuu varsan dojdunuu	61
35. Qatn mas	62
36. Sellik	63
37. Çyekoell uota	64
38. Kuzargjæst suku uk	65
39. Eitneeq ardaq	67
40. Taas qafa avħnyon ajannaau	68
41. Vystaqtar	69
42. Min evippin	70
43. Burduk velemia ygenlger	71
44. Ardaq ldytar nlyma	74
45. İkkis uluu vlyaan	76

ААЦААССЫ

Bu kinige tuhunan vejeñ sħanaalygħi surugunan vil-
lererger kordohonyt maanyk aadygħnyan: Çokuuskaj k.,
Økteenyryskej uulussa, № 38. Sud Saqa slr kinige veceet.
suntugar.

Erpiettiir eredeekter: Kulaacskap S. A.
Guduohunjnjuk B. B. Aramaanap'
Tieq. eredeekter Betykyene N. Ø.
Erpiettiir keriekter Noqruodar b. M.
Mientrempees Çaaħvlyar B. Q.

SASSØ kalyaliita №77.
 Sakaas № 99/83
 Taqar aqsaana 4.500
 Nounorga kiiraitte 1/XII
 Leceekke konyillemmite 17/XII 35 s
 Veceetinej liihe 5.
 Kumaacrytan keme 62×94
 Kinige in keme 85×13.
 Siitise 10 klegelj.
 Индекс „X“

ЦЕНА 5 РУБ. КОД
БЯНАТА 5 СЪЛК. 10 ЦАО.

